

Иванка Гайдаджиева /ПУ, Пловдив/

НЯКОИ НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ ТОПОНИМИЯТА НА ЗАПАДНА /БЕЛОМОРСКА/
ТРАКИЯ

70

Територията, заключена между долните течения на реките Места и Марица, обхваща югоизточните части на Балканския полуостров и представя най-пъното продължение на българското езиково землище. Това е по-голямата част от Западна или Беломорска Тракия, граничаща на запад с р. Места, на изток - с р. Марица, на юг достигаща до Бяло море, а на север - до билото на Югоизточните Родопи.

Резултат от продължителна събираческа работа на топонимичен материал от посочения район са лично събраните приблизително 4 000 местни имена /МИ/. За информатори се използват преселници, живеещи в различни части на страната /Харманлийско, Свиленградско, Ивайловградско, Крумовградско, Кърджалийско, Старозагорско, Хасковско, Тополовградско, Ямболско, Пловдивско/.

От събрания материал се вижда, че говорите в района показват доста голяма пестрота и разнообразие. Тук се пресичат изоглосите на редица фонетични, морфологични и лексикални особености, които са отбелязани от Ст. Младенов и Хр. Колов в "Бит и език на тракийските и малоазийски българи" /С., 1936 г./, но са проучени най-пълно и задълбочено в многобройните изследвания и публикации на проф. Т. Бонджиев.

Езиковите данни, съдържащи се в топонимията на Западна Тракия, ще подпомогнат изясняването на много звукови и граматични промени, които в живия изговор са силно разколебани и са в процес на изчезване. Те са солидна основа и за проследяването на етническите промени, станали в този район на Балканския полуостров.

Събраните МИ все още не са цялостно обработени, затова тук ще изложим само някои най-обща наблюдения и изводи, свързани преди всичко със структурата и значението им.

Като цяло топонимията на българските селища в Западна Тракия по строеж и семантика споделя особеностите на МИ от всички проучени досега райони, намиращи се в държавните граници на страната. По състав това са едночленни и двучленни МИ, възникнали от първични нарицателни, прилагателни, лични, прикормни и жител-

ски имена /Хумата, Ореха, Габера, Тепсийката, Рангела, Йглата, Шилто, Крушата, Китката, Тъпанет, Кокоската, Къзната, Лъка, Дрешът и мн. др./, или пък са образувани посредством отделни суфикси: -иц: Балабаница, Чучурица, Тлатаница, Пчеларица, Ракйница; -ка: Ситачка, Челечка, Чучурка; -еш: Голеш, Гърбеш, Кривеш и др. Сяват се и някои апозиционни названия /смятам термина апозиция за по-подходящ от често срещания досега термин изафет /като Чобан река, Еленка кузу, Слава кузу, които са убедително доказателство за това, че в местата, от които са записани, е живяло българско население.

Разнообразният физико-географски характер, богатият растителен и животински свят, видът и съставът на почвата и на водата са намерили отражение и в МИ, образувани от географски термини, някои от които представят диалектната лексика на района за сухи, водни и селищни обекти: Голъм дол, Била рѣка, Къшлата, Лъката, Момина палина, Длѣгата усойка и др.

Материалните останки от античността и средновековието са намерили отражение в МИ като Грапище/то/ 4, Селище/то/ 8, Старото селище, Хисара 2 и др.

Частнособственическото притежание на земята е довело до възникването на преобладаващ брой посесивни МИ, свързани с лични, правкорни или родови имена на бивши собственици. Тези МИ са богат източник за попълване на славянската антропонимия и са свидетелство за основния поминък на населението от района.

Топонимията на Западна Тракия съдържа езикови особености, което не само подкрепят типологичната характеристика на говорите в района, но са и безспорно доказателство за наличието на славянски черти в тази област. И макар че по-късната историческа обстановка в Беломорието е била твърде бурна, свидетелство за което се явяват и езиковите, и етничните наслоения, топонимията в преобладаващата си част е съхранила българския си характер.